

ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

УДК: 930.2

ББК: 63.1(0)6-2

Олександр Сахновський

Мікроісторія як напрям історичних досліджень

Стаття присвячена аналізу сутності мікроісторії як нового дослідницького напрямку в історичній науці і освіті. На сьогоднішній день цей методологічний підхід несе в собі плідний імпульс і глибокий пізнавальний потенціал у реалізації «історико-антропологічного повороту» в гуманітарній думці Заходу. Хоч переваги мікроісторичного аналізу не здаються безумовними, він залишається відкритим до теоретичного осмислення і надає якісне розширення можливостей історичного пізнання.

Ключові слова: мікроісторія, підхід, дослідження, історичне пізнання, масштаб, полеспостереження, контекст, мікроісторичний аналіз, комунікація.

У другій половині ХХ – поч. ХХІ ст. світова історична наука переживає динамічні зміни: ряд наукових поворотів і розширення її кордонів стали своєрідними точками відліку росту цілої низки нових підходів до історичного дослідження. Це дає можливість більш рельєфно і об'єктивніше простежити історичний поступ людства в усіх його аспектах і вимірах та зрозуміти глибинні процеси, рушійні сили історії.

У цьому сенсі українська історична наука вживає спроби засвоїти той пласт наукових підходів, якими оперують зарубіжні дослідники. Проте, меінстрім її оновлення, що розпочався на початку 90-х рр. ХХ ст. у зв'язку з відмовою від радянської ідеологічної доктрини, й донині носить якісно інший характер. Зокрема, він надто зосереджений на дослідженні так званих

© Сахновський О., 2014

Сахновський Олександр Євгенович - кандидат історичних наук, завідувач кафедри методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

«білих плям», перестановці знаків – герой – зрадник (і навпаки). Абсолютна ж більшість академічних видань, навіть на поч. ХХІ ст., продовжує опиратися на традиційну подієву (описову) схему пояснювальної історії. При цьому, йдеться не тільки про зосередження уваги переважно на політичних і економічних проблемах, а й, насамперед, про погляд на націю як на певне ціле, а точніше уподібнення її з людиною, що діє, прагне, страждає, втрачає, бореться тощо.

Аналізуючи сутність цієї схеми, Наталія Яковенко справедливо відзначає, що ця репліка проникає до нашого сучасного способу освоєння минулого (особливо через підручник!) і обертається тенденцією уніфікувати поведінку членів такої «особи-нації». «Мета її поведінки може змінюватися, – пише експерт, – але це не порушує моноліту: в старій українській історіографії «особа-нація» прагнула звільнитися від «польського панування», у радянській вона ж боролася з «феодалним гнітом», а сьогодні вона ж споконвіку переймається долею власної державності. Важливо інше, – підкреслює названий експерт, – коли історик сповідує таку схему «всієї історії», то будь-які відхилення від магістральної лінії поведінки «особи-нації» автоматично, і то на позасвідомому рівні, відсікаються як випадкове, несуттєве, другорядне»¹. Погоджуючись із відомим істориком відзначимо, що означена уніфікація перекреслює інтерес до розуміння суспільної свідомості, світу світоглядних і ментальних уявлень окремо взятого українця – про т. зв. «добре/погане», «слухне/неслухне», «справедливе/несправедливе» в щоденних практиках минулих епох.

Означений стан речей у царині вітчизняної історичної науки і освіти очевидно контрастує із згаданою глибокою трансформацією методологічних засад історичних досліджень країн Заходу, яка проявляється у зверненні до міждисциплінарності (насамперед, до соціальних наук), зміні інтелектуальних орієнтацій, дослідницьких парадигм і, власне, самої мови історії². Особливе місце серед цих динамічних зрушень посідає прагнення «повернути» людину в центр історії, більш відоме як «антропологічний поворот». У цьому руслі, вирішуючи ряд теоретичних проблем пізнання історії, відтворення життя людей минулого в усіх його аспектах,

науковці звернулися до категорій «мікроісторичний аналіз», «повсякденність» як до одних із ключових підходів, або ж, як висловився Ігор Орлов, певного «тренду» в розвитку світової історичної думки³. Основним їх змістом стали невеликі, зосереджені на політиці і економіці, пояснювальні схеми минулого, а всебічний аналіз суспільних структур, повсякденного існування, життєвого і ментального мікросвіту, стратегій виживання, стереотипів мислення простих звичайних людей – «мовчазної більшості», історію якої традиційні наука довго сприймала як своєрідний придаток, «мозаїку мініатюр», що не заслуговувала на особливу увагу.

Одним із наріжних каменів у системі означеного «антропологічного повороту» поряд з біографічною історією та історією повсякденності посіла мікроісторія. Навряд чи буде перебільшенням твердження, що яка-небудь із новацій у написанні історії так сильно вплинула на публічну і професійну сферу як остання. На думку Ентона Фреймана, її послідовники не просто здійснили переворот у розумінні науковцями того, як потрібно висвітлювати історію, як говорити про минуле, але також завоювали неочікувано велику аудиторію. «І хоча професійні історики – продовжує експерт – нерідко критикують мікроісторію, жоден не насмілиться бачити в ній лише фантазування, а не потребу публіки. Мікроісторія стала натхненням для багатьох професійних істориків, і, думаю, всі погодяться з тим, що вона надала історичній дисципліні нову і вкрай важливу перспективу»⁴.

Метою запропонованої публікації є висвітлення мікроісторії як нової довгострокової методологічної перспективи в контексті «історико-антропологічного повороту» у світовій історичній думці.

Ознайомлення з науковими публікаціями, які присвячені мікроісторії, переконливо доводять, що протягом минулих десятиліть вона здобула широке визнання в багатьох історичних школах як європейських країн, так і США. Зокрема, ця проблематика репрезентована в працях таких відомих істориків, як-от: Карло Гінзбург, Джованні Леві, Едуардо Гренді, Сімона Черутті, Альберто Банті (Італія); Альф Людтке, Ганс Медик, Ріхард Ван Дюльмен, Лутс Нітхаммер, Міхаель Міттерауер, Мартін Клаус, Карстен Герке (Німеччина); Еммануель Ле Руа

Ладюрі, Жак Ревель, Жак ле Гоф, Роже Шартъє, Бернар Лепті (Франція); Пітер Берк, Чарльз Пітіан-Адамс, Девід Андердаун (Велика Британія); Наталі Земон Девіс, Шейла Фіцпатрік, Лінн Хант, Роберт Дарнтон, Девід Фішер, Патрісія Коен (США).

Історична наука прийшла до мікроісторії, насамперед, через дослідницький досвід антропології. Тому не менш цінною підтримкою у вирішенні низки проблем мікроісторичного аналізу стали також ідеї класиків останньої. Так, серед антропологів найбільшу увагу мікроісториків привертала праця Марселя Мосса, Едварда Еванс-Прічарда, Мері Дуглас, Клода Леві-Стросса, і, особливо, Кліффорда Гірца.

Що ж таке мікроісторія? Цей термін використовувався ще в 50–60 рр. ХХ ст. Фернаном Броделем, а також французьким письменником Раймоном Кено в романі «Сині квіти», але з негативним та іронічним значенням, як синонім «нижчої» історії, що займається «ефемерними подіями». Згодом «мікроісторія» вже в якості самовизначення певного підходу була вжита в працях американського вченого Джорджа Р. Стюарта і мексиканського дослідника Луїса Гонсалеса-і-Гонсалеса. Але як новий напрям у світовій історичній науці мікроісторичний аналіз виріс наприкінці 70– поч. 80-х рр. ХХ ст. із комплексу питань та ідей, висловлених невеликою групою італійських істориків під керівництвом Карло Гінзбурга, Джованні Леві і Едуардо Гренді. Ще один центр мікроісторичних досліджень невдовзі сформувався в Німеччині і пов'язаний з іменами таких знаних вчених, як: Альф Людтке, Ганс Медик, Ріхард Ван Дюльмен і Міхаель Міттерауер. У 80-90 рр. ХХ ст. італійсько-німецька школа «мікроісториків» розширилась: її поповнили американські дослідники т. з. «нової культурної історії» та ряд авторитетних французьких і британських науковців.

Аналізуючи сутність мікроісторії важливо відзначити, що по сьогоднішній день дослідження послідовників цього підходу є доволі різними, не існує консенсуса, в чому, власне, полягає її «нова перспектива», а цілі і зміст нерідко стають предметом гострих дискусій. Навіть один із найавторитетніших основоположників, вищезгаданий Карло Гінзбург написав про неї статтю з такою промовистою назвою: «Мікроісторія. Дві або три речі, які я про неї знаю»⁵. Прояснити ситуацію може до-

помогти висновок знаного французького історика Жака Ревеля, який, розглядаючи генезу і розвиток мікроісторичного аналізу, наголошує на тому, що саме із співставлення несхожих і різнорідних досвідів дослідження, з критичного осмислення сучасної продукції історичної науки, з дуже широкого спектру читань складалося загальне розуміння речей. «Процес розвивався тільки емпірично, і в цьому причина того, що в мікроісторії немає якого-небудь основоположного тексту, якої-небудь писаної «теорії». Мікроісторія – пише дослідник – це не комплекс загальних ідей, не наукова школа, і тим більше, не автономна дисципліна, як доволі часто поспішали стверджувати. Мікроісторія невід’ємна від практики істориків, від тих перешкод, з якими вони зустрічаються в ході своїх досліджень»⁶.

Виникненню мікроісторичних досліджень сприяло багато чинників, які, на думку Ганса Медика, «нелегко відділити один від другого та визначити важливість впливу кожного»⁷. Зокрема, сприятливим середовищем для генези і розвитку мікроісторії став спалах інтересу до історії повсякденності, а також локальної історії в 70-80 рр. ХХ ст. Але загалом, фахівці сходяться на тому, що вирішальна роль у її виникненні належить кризі макроісторичного підходу до вивчення соціальних явищ. Фактично мікроісторія народилась як реакція на певний стан соціальної історії, як прагнення переосмислити деякі її концепції, стратегії дослідження і методи. Мова йде, насамперед, про зосередженість останньої на вивченні якомога більш масивних історичних блоків і, в силу цього, наданню переваги кількісного підрахунку на шкоду аналізу соціальних феноменів. Не менш важливим видається й те, що «класична» соціальна історія залишала без уваги увесь комплекс питань, які, за словами Едуардо Гренді, – «належать до вчинків людей і їх соціального досвіду, до формуванню ідентичності груп»⁸. Отже, наприкінці 70-х рр. ХХ ст. формат цієї моделі почав втрачати глибину свого пізнавального потенціалу: знизилась результативність кількісних досліджень, і, що найголовніше, втратили довіру «великі» парадигми, що раніше об’єднували соціальні науки.

Симптомом означеної кризи стало власне висування мікроісторії. На це звернули увагу Карло Гінзбург і Карло Поні, які писали про наявність «достатніх підстав» для констатації, що «великий успіх мікроісторичних реконструкцій знаходить-

ся у тісному взаємозв'язку із сумнівами, що виникають з приводу відомих макроісторичних процесів»⁹. Християн Майєр вбачав виникнення інтересу до мікроісторії, у певному сенсі, наслідком «послаблення» ідентифікації з більш великими спільнотами, такими як нація, держава, великі партії, профсоюзи, прогресистські рухи тощо». Це й породило увагу до мікроісторії, яка визначалась інтересом до «малих життєвих світів», в центрі яких розташована окрема взята людина¹⁰.

Поряд з цим, помітним імпульсом у появі інтересу до нового дослідницького напрямку стала т. з. «зміна досвіду» сучасників в умовах становлення інформаційного суспільства і поширення постмодерністської парадигми у сфері гуманітарного знання. Зокрема, поряд з сумнівами у теорію прогресу і відмовою від еволюційного розуміння історії, перегляду підпадає саме поняття «історичної реальності», а з ним й власна ідентичність історика, його професійний суверенітет, критерії достовірності джерела (розмиваються кордони між фактом і вигадкою), віра в можливість історичного пізнання і прагнення до об'єктивної істини тощо¹¹.

Доволі вдалу спробу систематизації чинників появи мікроісторії можна зустріти в публікації британського історика Пітера Берка «Історична антропологія і нова культурна історія». У ній дослідник пропонує розглянути генезу цього напрямку з трьох позицій. *По-перше*, мікроісторія була реакцією на один із різновидів соціальної історії, яка, відтворюючи моделі минулого, «користувалась кількісними методами, описуючи лише загальні тенденції без врахування розмаїття і специфіки локальних структур». *По-друге*, мікроісторія була свого роду відгуком на зближення з антропологією, яка залишає «місце для окремих особистостей і облич, що миготять у натовпі. Мікроскоп – принадна альтернатива телескопу, що дозволяла конкретним людям і локальному досвіду знову стати частиною історії». *По-третє*, мікроісторія була відповіддю на «зростаюче розчарування в т. з. «метаоповіданні»¹².

У цьому контексті можна погодитись із думкою російського дослідника Віктора Живова: «Мікроісторія, апологетом якої стає Гінзбург, якраз і повинна знайти стежку, яка обереже дослідника від вовчих ям великої історичної панорами, що неминуче позиціонує історика в якості олімпійського спо-

глядача, який за своєю волею, що не вимагає виправдання, розправляє з деталями чи доповнює їх відсутність прийомом художньої винахідливості. У мікроісторії панорама відсутня, фрагментарність знання стає експліцитною, а історик виявляється на одному рівні зі своїм предметом, в ситуації діалогу, а не наративного дидакта. Цей діалог і повинен врятувати персоналістичний початок. . . , це гуманістичний проект, який зберігає для людини в історії її первородну гідність, події її життя, не потруєні серіальністю і архетиповістю»¹³.

Вирішальним у визначенні мікроісторії є зміна масштабу аналізу. У дослідницьких стратегіях через призму макроісторичної перспективи масштаб розгляду є постійним і вивчення соціальних явищ постає переважно як історія соціальних груп (сільська громада, департамент, місто, квартал, професійна спілка, стан, клас тощо). Останні могли, здавалось, самі по собі слугувати природними межами для накопичення фактів. Перед авторами, здебільшого, стояла проблема не масштабу розгляду, а репрезентативності кожного окремого випадку відносно цілого. Новизна ж цілей мікроісторичного підходу полягає у тому, що від вибору того чи іншого масштабу розгляду об'єкта, залежать результати пізнання цього об'єкта. Таким чином, як зазначає Жак Ревель, цей вибір сам по собі може слугувати стратегією пізнання. «Зміна фокусу означає не лише збільшення (чи зменшення) розміру об'єкта, що зображується, а також зміну його вигляду і фону. Якщо вдатися до аналогії, в картографії при зміні масштабу зображення ми отримуємо не ту ж саму реальність більшим чи меншим планом, але й іншу за змістом реальність, тому що відбувається вибір того, що зображується. Варто підкреслити, що найменший масштаб не дає жодних особливих переваг. Важливий сам принцип зміни, а не те, який масштаб обирається»¹⁴.

Ревель також наголошував на тому, що в мікроісторії немає розриву між локальною і глобальною історією. «Звернення до досвіду індивіда, групи, території – писав він – якраз і дозволяє вловити той конкретний обрис глобальної епохи. Конкретний і специфічний, тому що образ соціальної реальності – це не є зменшена чи урізана, часткова версія того, що дає мікроісторичний підхід, а є інший образ»¹⁵.

Одним з найбільш відомих «маніфестів» мікроісторії вважається стаття Джованні Леві «До питання про мікроісторію», опублікована в 1991 р. У ній він не розглядав мікроісторію як альтернативу макроаналізу, а як його необхідне доповнення. Історик наголошував, що мікроісторія означає «не розглядування дрібниць, а розгляд у подробицях». Мікроаналіз дозволяє побачити заломлення загальних процесів «у певній точці реального життя». Його характеризує, насамперед, не мікрвимірювання і не дроблення предметів, що вивчаються. Специфічні можливості пізнання в мікроісторії здебільшого визначають її здатність до звуження поля спостереження на рівні села, підприємства, колективу, сім'ї чи навіть конкретного індивіда і допомагають побачити суспільство під «мікроскопом». Останній дозволяє прийти через мале і приватне до кращого розуміння загальних соціальних зв'язків і процесів. «Історики не проводять дослідження сіл, вони проводять дослідження в селах», – писав дослідник, перефразовуючи Кліффорда Гірца^{*16}.

Чого ж можна очікувати від переходу до звуженого поля спостереження? Мікроаналіз зосереджує увагу на тому, що належить до поведінкової сфери буття людей, їх вчинків і соціального досвіду, формуванню ідентичності груп, – словом усього того, що проминає «класична» соціальна історія. Переглянуто саме поняття соціальної стратегії дослідження, яка ґрунтується не на вимірюванні абстрактних властивостей історичної реальності, а інтеграції і сполученні між собою значно більшої кількості цих властивостей.

Ганс Медик, один з головних adeptів мікроісторії в Німеччині, у цьому плані констатує: «У центрі уваги мікроісториків не скільки типове і поширене, а випадкове, унікальне, приватне. Замість того, щоб оперувати категоріями макроісторичних субстанцій (сім'я, індивід, держава, індустріалізація), мікроісторичні дослідження, здійснюють експериментальне вивчення мережі соціальних відносин і типів поведінки, яке... завжди враховує також суспільні, економічні, культурні,

*Леві посилається на наступне формулювання Гірца: «Місце дослідження не є предметом дослідження. Етнологи досліджують не села (племена, міста, народи...), вони досліджують у селах».

політичні умови і стосунки, що діють і відбиваються через них і навіть всупереч їм. Таким чином, відкривається можливість нового погляду на становлення історичних структур, а також на коротко- і середньострокові історичні процеси»¹⁷.

Для мікроісторика важливо не абстрагуватися від реальності, а спочатку збагатити її, приймаючи до уваги різноманітні аспекти соціального досвіду. Яскраву ілюстрацію цього можна знайти у дослідженнях Джованні Леві «Нематеріальна спадщина» і Мауріціо Грібауді «Робітничий світ і робітничий міф», де автори за загальними тенденціями виявили ті соціальні стратегії, до яких вдавалися люди залежно від їх особистих, сімейних, групових та інших можливостей. Так, Грібауді, як зауважує Ревель, спочатку виходив з ідеї однорідності робітничої культури. Але в ході роботи дослідник відкрив різноманітність форм входження в робітничий клас та існування в ньому. Зокрема, він прослідковує «шляхи окремих особистостей, розкриває різні досвіди, багатоманітність контекстів, у які вони вписуються, внутрішні і зовнішні протиріччя, носіями яких вони є. Він відтворює географічні і професійні переміщення, демографічну поведінку, стратегію встановлення зв'язків, що супроводжували переїзд із села в місто, намагається встановити, з яких конкретних елементів складався шлях кожної сім'ї, як формувалась її соціальна ідентичність, які механізми визначили гнучкість одних та інертність інших, як відбувалась часом дуже різка зміна орієнтирів і прагнень кожного індивіда»¹⁸. Таким чином, у результаті дослідження вибудувався цілий комплекс, далеко не однорідних, а різних життєвих досвідів і образів робітників, який всебічно висвітлив динаміку їх об'єднання в групи та розмежування.

Отже, мікроісторики переводять соціокультурний аналіз у сферу відтворення багатоманітних і гнучких соціальних ідентичностей, які виникають і руйнуються в процесі функціонування мережі тісних зв'язків і взаємовідносин (конкуренції, солідарності, об'єднання тощо). Переглянуто поняття соціальної стратегії. Мікроісторія прагне вивчати соціальне не у якості об'єкта, що володіє певними властивостями, а як комплекс рухомих взаємозв'язків між конфігураціями, які знаходяться в стані постійної адаптації.

Представники німецької школи мікроісторії виходять із важливості дій історичних акторів, їх співучасті у подіях і інтерпретації своїх взаємовідносин з макросуспільством. У результаті дослідження, власне, самої соціальної практики окремих людей виявляються «невидимі зовні соціальні структури», що характеризували взаємодію індивіда і його соціальне середовище. Так, предметом головної уваги Альфа Людтке стала історія німецьких робітників у ХІХ–ХХ ст., а головним питанням – проблема прийняття чи спротиву ними фабричних порядків, ідей націонал-соціалізму, «правил гри», що їм нав'язувалась тощо¹⁹. Одним з ключових понять цих досліджень є введений ним у науковий обіг термін «самовілля», який означав своєрідну реакцію на політику, що йде «зверху». Дослідник показав, що крім прямої непокори існують і інші мотиви поведінки та логіка спротиву, наприклад, тихий ухил від роботи. З цих досліджень, як відзначає Віра Дубіна, складається інша концепція здійснення влади: залежність людей ніколи не буває повною; навіть при таких режимах як фашизм чи сталінізм історичні актори завжди знаходять місце для самовілля, тобто не лише сприймають «команди», але й переслідують власні стратегії, тим самим впливаючи на владу»²⁰.

Однією з важливих особливостей мікроісторії є уточнення поняття контексту. Йдеться про відмову від розуміння останнього як виключно єдиного, однорідного гомогенного середовища, що створює ефект присутності-реальності, в яке вписаний об'єкт дослідження, і в залежності від якого діючі актори визначають свій вибір. На противагу цьому мікроісторія змінює процедуру аналізу – звертає увагу на багатоманітність досвіду і соціальних уявлень, за допомогою яких люди конструюють світ. Відтак стратегія дослідження пропонує перевертання найбільш поширеного в істориків підходу і передбачає не включення в задалегідь заданий глобальний контекст об'єкта інтерпретації, а реконструкцію множинності контекстів через об'єкт, що досліджується. «Навіщо спрощувати, коли можна зробити більш складним», – ці слова стала своєрідним девізом мікроісторії. Знаний російський експерт із проблем мікроісторії Ігор Орлов відзначає у цьому зв'язку: «У межах мікроісторії акцент зроблений на локальні дії, щоб показати проходи і лазівки, які залишає відкритими будь-яка система, внаслідок загальної неузгодженості»²¹.

Ще однією важливою особливістю праць із мікроісторії став специфічний спосіб комунікації з читачем. Так, Карло Гінзбург, згадує про те, як він писав свою відому працю «Сир і хробаки». «Я довго розмірковував, – пише він, – про співвідношення між дослідницькою гіпотезою і способом викладу... Я наважився розкрити духовний, моральний світ мірошника Меноккіо і світ його фантазії за допомогою документів, що виходили від тих людей, які послали його на вогнище. Цей задум, у певному сенсі, парадоксальний, можна було б здійснити у вигляді оповідання, закривши за допомогою зовнішньої обробки проблеми в передачі документа. Це було можливо, але, звичайно, недопустимо за мотивами як когнітивного, так й етичного і естетичного характеру»²². Історик вирішив, пише Світлана Оболенська, що ці пробіли, породжені або мовчанкою мірошника у відповідь на питання інквізиторів, або ж мовчанкою, якою документ зустрів питання дослідника, повинні слугувати його задуму. «Гіпотези, сумніви і невпевненість ставали частиною розповіді, і пошук істини розвивався у складову частину викладу отриманої все ж істини...»²³. Відтак у процесі дослідження відбувається відхід від авторитаризму історика. Формат викладу матеріалу відзначається яскравістю і детальністю, критика документів, проблема їх інтерпретації та аргументація історика стають частиною викладу. Це діалог з читачем, якого автор ніби втягує в процес своєї роботи. Гінзбург називає цей метод «оповідальною історією», або «історією-розповіддю»²⁴.

Отже, звернення до мікроісторії відбиває прагнення істориків перейти від лінійного опису подій, характерного для позитивістської парадигми, до вивчення структур людського повсякденного буття в контексті цих подій. На сьогоднішній день цей новий методологічний підхід несе в собі плідний імпульс і глибокий пізнавальний потенціал у реалізації антропологічного виміру історичної науки і освіти. Саме історичне пізнання отримує чітко окреслене «людське обличчя» і шлях, за словами Юрія Безсмертного, до «більш складного і динамічного осмислення минулого»²⁵. Хоч переваги мікроісторичного аналізу не здаються безумовними,

він залишається відкритим до теоретичного осмислення і завдяки своєму прагненню до зміни фокусу спостереження змінює традиційний погляд на історичне минуле і надає якісне розширення можливостей історичного пізнання.

Примітки:

¹ Яковенко Н. Історія ранньомодерної України: білі плями чи не задані істориками питання? [Електронний ресурс] / Н.Яковенко // Україна модерна. Міжнародний інтелектуальний часопис. – 19.02.2012. – Режим доступу: <http://www.uamoderna.com/md/119-yakovenko>.

² Вамбольдт Н. В., Шубина М.П. Повседневность в истории [Електронний ресурс] / Н. В. Вамбольдт, М. П. Шубина // Вестник Омского гос. пед. ун-та. – 2006. – Режим доступу: <http://www.omsk.edu/article/vestnik-omgrpu-27.pdf>.

³ Орлов И. Б.История повседневности: смерть или новое рождение? / И. Б. Орлов // Преподавание истории в школе. – 2008. – № 3. – С. 32-37.

⁴ Фрейман Э. Три слоя значения в микроистории [Електронний ресурс] / Э.Фрейман // Интернет-журнал «Гефтер». – 2013. - № 842. - Режим доступу: <http://gefter.ru/archive/8652>.

⁵ Див.: Гинзбург К. Микроистория: две-три вещи которые я о ней знаю / К.Гинзбург [пер. с ит.] // Мифы-эмблемы-приметы: Морфология и история. Сборник статей. – М.: Новое издательство, 2004. – 348 с.

⁶ Ревель Жак. Микроисторический анализ и конструирование социального / Жак Ревель [Пер. с франц.] // Одиссей. Человек в истории. – М.: Coda, 1996. – С. 111.

⁷ Медик Ханс. Микроистория / Ханс Медик [Пер. с нем.] // THESIS: Теория и история экономических и социальных институтов и систем. - Т. II. - Вып. 4. - М., 1994. - С. 195.

⁸ Гренди Э. Еще раз о микроистории // Казус. Индивидуальное и уникальное в истории. – 1996. – Вып. 1. – М., 1997. – С. 295.

⁹ Цит. за: Орлов И. Б. Микроистория: «атомизация» исторической реальности или ее иной образ? [Електронний ресурс] / И.Б. Орлов // Сайт Национального исследовательского университета «Высшая школа экономики». – Режим доступу: <http://www.hse.ru/data/2010/03/13/1231126164/Микроистория.pdf>

¹⁰ Там само.

¹¹ Вамбольдт Н. В., Шубина М.П. Вказ. праця.

¹² Берк Питер. Историческая антропология и новая культурная история [Электронный ресурс] / Питер Берк [пер. з англ.] // Новое литературное обозрение. – 2005. - № 75. - Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nlo/2005/75/ne5.html>.

¹³ Живов В. Об исторической науке у Карла Гинзбурга [Электронный ресурс] / В. Живов // Новое литературное обозрение. – 2004. - № 65. - Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nlo/2004/65/zh1.html>

¹⁴ Ревель Жак. Вказ. праця. – С. 113.

¹⁵ Там само. – С. 114.

¹⁶ Леви Дж. К вопросу о микроистории / Дж. Леви // Современные методы преподавания новейшей истории: Материалы из цикла семинаров при поддержке TACIS. - М., 1996. - С. 172.

¹⁷ Медик Ханс. Вказ. праця. – С. 198.

¹⁸ Ревель Жак. Вказ. праця. – С. 116.

¹⁹ Див.: Людтке А. История повседневности в Германии: Новые подходы к изучению труда, войны и власти / А. Людтке. – М.: РОС-СПЭН, 2010. – 271 с.

²⁰ Дубина В.С. «История повседневности» в плюрализме культурных поворотов: российский и немецкий опыт / В.С. Дубина // Диалог со временем: Альманах интеллектуальной истории. – 2010. – Вып. 32. – С. 210.

²¹ Орлов И. Б. Микроистория: «атомизация» исторической реальности или ее иной образ? [Электронный ресурс] / И.Б. Орлов // Сайт Национального исследовательского университета «Высшая школа экономики». – Режим доступа: <http://www.hse.ru/data/2010/03/13/1231126164/Микроистория.pdf>

²² Гинзбург К. Вказ. праця. – С.289.

²³ Оболенская С.В. Некто Йозеф Шефер, солдат гитлеровского вермахта. Индивидуальная биография как опыт исследования «истории повседневности» / С.В. Оболенская // Одиссей. Человек в истории. – М.: Coda, 1996. – С. 133.

²⁴ Гинзбург К. Вказ. праця. – С.291.

²⁵ Бессмертный Ю. Л. Что за «Казус»?.. / Ю.Л. Бессмертный // Казус. 1996. М., 1997. - С. 15.

Alexander Sahnovsky

Microhistory as the Trend of Historical Research

The essence of microhistory as a new trend of historical research is analysed in the article. Today this methodological approach provides fruitful impulse and deep cognitive interest in implementation of the «historical and anthropological turn» in humanitarian thought on the West. Although microhistorical analysis's advantage doesn't seem to be absolute it remains clear to the theoretical comprehension and provides historical knowledge with ample opportunity.

Key words: *microhistory, approach, research, historical knowledge, scale, field of observation, context, microhistorical analysis, communication.*

Надійшла до редколегії 10.04.2014 р.